

Der er god hjælp at hente

Institutioner og skoler såvel i Aalborg Kommune som i resten af landet har gennem årene udviklet rigtigt gode bud på, hvordan man konkret kan arbejde med overgange mellem daginstitution og skole. På KLIK kan du hente information og inspiration til "Den gode overgang"

- Tjekliste til udarbejdelse af sambejdsaftale
- Skabeloner til Den gode samtale
- Udsættelse af skolestart i Aalborg Kommune
- Litteratur henvisning

Den gode overgang fra børnehave til skole

Et samarbejde mellem

Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen
og Skoleforvaltningen

Mål og principper for den gode overgang

Indledning

Med disse mål og principper for den gode overgang fra børnehave til skole ønsker vi at skabe et værdisæt bestående af

Fællesskaber, Professionalisme, Dialog, Helhed og sammenhæng

så alle børn i Aalborg Kommune bistås på bedste vis, når de siger farvel til deres velkendte børnehave - for at starte i 0. klasse på en skole, hvor stort set alt er nyt og hvor barnets forventninger er rigtig store.

Overgangen fra børnehave til skole er en af flere livsovergange i børn og unges liv. En livsovergang er kendetegnet ved, at den indebærer væsentlige forandringer i barnets liv, fordi barnets *identitet, relationer og rolle* ændres. En god overgang er, når der er fokus på barnets kompetencer, fællesskaber og nærmeste udviklingszone.

De senere års forskning peger på, at de første uger i skolen sætter grundtonen for barnets oplevelse af sig selv i det nye miljø. At barnet kan etablere og vedligeholde relationer har stor betydning for skolestarten. Vi ved også, at læring opstår i relation mellem barnet og dets omgivelser. Læring er kontekstafhængig og forstås i tilknytning til børns fællesskaber, og er mere end færdigheder som at kunne holde på en blyant, klippe med en saks eller kunne snøre sine snørebånd. De børn, som klarer sig bedst i overgangen fra dagtilbud til skole, er dem, som er motiverede for at lære og aktivt opsøger mulighederne for at bruge deres evner. Forskningsmæssigt peges der på elementer som fordybelse og kontekstflæsning. Et barn skal forstå, at der stilles forskellige krav til dets deltagelse i forskellige sammenhænge.

Vi professionelle har i den forbindelse en væsentlig rolle i, at overgangen bliver så positiv som overhovedet mulig. Derfor har vi i Aalborg kommune sat særligt fokus på børns overgang til skolen, og udarbejdet principper *for børnenes egen deltagelse, forældrene som centrale medspillere og det professionelle samarbejde* for overgangen, som omfatter det sidste år i børnehaven og de første år i skolen.

Vi skal i overgangen skabe miljøer, der øger og tilgodeser alle børns forudsætninger. Vi skal gå til opgaven professionelt og med stor indlevelse og altid i et tæt samarbejde med børnenes forældre.

Det centrale mål for indsatsen i overgangen fra børnehave til skole er, at der skabes rammer for, at alle børn er aktive deltagere både socialt og fagligt i egen overgang.

Praksis for den gode overgang beskrives i **samarbejdsaftaler**, som afspejler de behov der måtte være lokalt, om man er i byen eller på landet – har få eller mange samarbejdsparter. Det væsentlige er, at samarbejdsaftalerne afspejler nærværende mål og principper og kommer til udtryk gennem et fælles sprog om nøglebegreber som læring, inklusion, skoleparathed, støtte og opmærksomhed og at den lokale samarbejdsaftale omfatter alle børn i skoledistriktet.

Den gode overgang bygger på følgende værdier

Helhed og sammenhæng

Det er forældrene, der følger barnet gennem hele dets liv. Forældrene har hovedansvaret for at skabe tryghed, helhed og sammenhæng gennem barnets opvækst. Denne sammenhæng skabes bl.a. gennem et fælles sprog, en fælles værdiforståelse mellem personalegrupperne i hhv. børnehave og skole og et tæt samarbejde med forældrene. Der skal i overgangen fra børnehave til skole fokus på barnets perspektiv bl.a. ved at spørge ind til de forestillinger og forventninger som barnet kan have om skolen og sig selv i skolen.

Fællesskaber

Børns sociale og faglige læring sker i fællesskaber, derfor er det en professionel opgave, at sikre det enkelte barns aktive deltagelse i de fællesskaber, de er en del af. Den gode overgang skal bidrage til, at alle børn er deltagere både socialt og fagligt i børnehaven, i skolen og i de aktiviteter der tilrettelægges i overgangen fra børnehave til skole.

Professionalisme

Det er de professionelles ansvar at inddrage forældrene og skabe rammer, der sikrer, at overgangen fra børnehave til skole kan foregå i en tryk atmosfære, så børnene får mulighed for at vokse med de nye udfordringer. De professionelle skal møde børnene, der hvor de er og sammensætte et pædagogisk tilbud på en måde, så børnene kan trives og udfolde sig bedst muligt.

Dialog

Det er vigtigt, at der foregår en ligeværdig dialog mellem de forskellige interessenter. I denne sammenhæng ses dialogen mellem de professionelle (lærere og pædagoger), mellem de professionelle og forældrene, mellem de professionelle og børnene samt mellem forældrene og børnene.

Alle interessenterne har forventninger til hinanden og hver for sig har de ideer til og synspunkter på, hvordan de bedst støtter børnenes trivsel og udvikling. Derfor skal der i dialogen lægges vægt på de krav, fagligheder, bekymringer og forventninger, der kan være i overgangen.

Principper for den gode overgang

Barnets deltagelse

Forestillinger og forventninger betyder meget for børns overgange. De voksne, det være sig både forældre og professionelle, skal hjælpe børnene fra deres trygge børnehaveliv over i en helt ny skoleverden, som børnene ofte har uklare forventninger til. Vi skal derfor være nysgerrige på og tale med dem om, hvilke forventninger og forestillinger, de har gjort sig - og vi skal være med til at gøre disse så realistiske som muligt.

Børnehave og skole skal tilrettelægge aktiviteter for de børn, der er på vej i skole – aktiviteter som er med til at skabe realistiske forventninger og gøre barnets oplevelse af sig selv i det nye miljø så bæredygtig som muligt.

Målene for overgangen fra børnehave til skole er:

- At børnene skal have kendskab til - og inddrages i deres skolestart
- At børnene skal høres i beslutninger om egen overgang med udgangspunkt i deres egne forestillinger, forventninger og håb til skolen
- At børnene skal opleve, at de voksne tager ansvaret for og støtter deres reelle deltagelse i fællesskaberne både før de begynder i skole, i forbindelse med deres overgang og i skolen.

God praksis kan være...

Mange børnehaver og skoler afholder arrangementer, hvor de kommende skolebørn deltager. Det kan fx være karneval, teaterforestillinger, idrætsarrangementer. Mange steder er der ældre skolebørn, der fortæller om, hvordan det er at gå i skole. Arrangementerne bidrager til, at børnene lærer skolen og de voksne at kende

Mange steder tager børnene forskelligt materiale (fx tegninger), som de har lavet i børnehaven (portefølje eller kuffert) med i skolen, således at de voksne i skolen kan få et indtryk af barnet. Der kan tilsvarende laves materiale der repræsenterer hele børnegruppen.

Mange børnehaver laver initiativer for de ældste børn i forhold til at forberede dem på det, der skal ske, når de starter i skole. Fx er der nogle børnehaver som laver aftaler med en skole om, at børn fra 0. klasse kommer over i børnehaven og fortæller om deres oplevelser af at gå i skole.

God praksis viser, at jo tidligere børn får mulighed for at øve nye og anderledes sproglyde, desto bedre tilegner de sig dem. Fx har nogle børnehaver aftaler med skolen om, at de ældste børn får læst den samme bog som børnene i 0. klasse gør på skolen. Dette kunne også være en sang eller en leg.

Nogle skoler laver børneinterviews, hvor der sættes fokus på et bestemt tema fx forestillinger og forventninger om det at gå i skole

Forældrene som centrale medspillere

Forældrene er barnets trygge fundament i overgangen fra børnehave til skole. Derfor inddrages forældrene så tidligt som muligt, som aktive samarbejdspartnere i forbindelse med børnenes overgang. Forældrenes engagement og opbakning rummer et stort potentiale.

Jo bedre samarbejde med forældrene, desto bedre overgang for barnet. Og jo mere forældrene ved, des bedre kan de hjælpe barnet i overgangen. Børnehaven og skolen har derfor en vigtig opgave i at informere forældrene om overgangen og om hvad det vil sige at gå i 0. klasse. En tæt dialog med forældrene om deres rolle og konkrete opgaver i forbindelse med overgangen er en væsentlig forudsætning for en god skolestart.

Målene for overgangen fra børnehave til skole er:

- At forældrene inddrages i arbejdet med at skabe grobund for børnefællesskaber i overgangen til skole.
- At forældrene medvirker til at skabe sammenhæng i overgangen fra børnehave til skole
- At forældrene er aktive og ligeværdige medspillere i deres barns læring og fællesskab

Det professionelle samarbejde

En væsentlig forudsætning for, at børn får en god overgang fra børnehave til skole er, at de professionelle taler sammen om og er enige i, hvad der kendetegner den gode overgang, og hvad deres rolle og ansvar er heri. Det er vigtigt, at der er sammenhæng mellem børnehave og skole, så børn og forældre er forberedte, har afstemte forventninger og er trygge ved skolestart.

Det er de professionelles ansvar at tilbyde en god overgang til skolen, det handler om få sagt ordentlig farvel til børnehaven, og på at få tilrettelagt læring og læringsmiljøer i 0. klasse, som tager højde for børnenes forskellige forudsætninger. For selv om børnene har nogenlunde samme alder, så er de vidt forskellige steder i deres udvikling.

Det handler også om, at de professionelle er bevidste om, at børnehave og skole naturligt nok har forskellige pædagogiske tilgange og kulturer, og at dette kan være en udfordring for barnet. Der skal skabes rammer, så alle børn gives mulighed for at vokse med de nye muligheder.

Målene for overgangen fra børnehave til skole er:

- At de professionelle har så godt kendskab til hinandens pædagogiske grundlag, at de reelt kan bygge bro for barnet
- At møde børnene der hvor de er, og sammensætte et pædagogisk tilbud på en måde så børnene kan trives og udfolde sig bedst muligt
- At der aftales rammer for overlevering omkring det enkelte barn, hvor forældrene deltager i vides muligt omfang
- At organisere samarbejdet så forældrene reelt har mulighed for at deltage

God praksis kan være...

Mange børnehaver og skoler holder i fællesskab overleveringssamtaler med forældrene

- Nogle med alle forældre
- Nogle med forældre, hvor der er særlige behov

Mange børnehaver og skoler afholder i fællesskab et fyraftensmøde på skolen for forældre til ældste børn i børnehaven. Børnehaven beskriver rammerne for den sidste tid i børnehaven – om overgangsaktiviteter osv. Skolen fortæller om skolens grundlag

Nogle børnehaver og skoler afholder arrangementer, hvor de kommende skolebørn kommer over på skolen og "leger skole". Forældrene deltager i aktiviteten

Mange børnehaver og skoler udarbejder i fællesskab informationsmaterialer, som beskriver, hvordan forældrene kan støtte op omkring barnets overgang fra børnehave til skole; herunder hvordan man taler om børnehaven og skolen derhjemme.

God praksis kan være...

Nogle børnehaver har brugt arbejdet med pædagogiske læreplaner i forbindelse med overgangen mellem børnehave og skole. I forbindelse med overleverings-samtalerne har man struktureret beskrivelserne af det enkelte barn efter læreplanstemaerne. Herved får skolens medarbejdere hurtigt indblik i det enkelte barns ressourcer.

Enkelte børnehaver og skoler laver børneinterviews i forhold til de børn der skal starte i skole med henblik på at lære børnene at kende før skolestart.

I et område har man etableret et samarbejdsprojekt på tværs af børnehaverne og skoler, fordi hver børnehave afgiver børn til mange forskellige skoler. Fra foråret og frem til skolestart mødes børn og pædagoger en gang om ugen på en lokal legeplads, og hele dagen er sat af til fælles aktiviteter i mindre grupper ud fra, hvilken skole børnene forventes at skulle starte i.

Enkelte børnehaver og skoler har lavet fælles mål og værdier for samarbejdet

Flere børnehaver og skoler holder årlige møder, hvor de præsenterer og drøfter hinandens pædagogiske grundlag

Flere børnehaver laver handleplaner, som følger barnet i skolen

Mange børnehaver og skoler holder evalueringsmøder om overgangen – hvad er gået godt og hvad kan forbedres?

God praksis er at tage hensyn til børnenes nære relationer, fx i overleveringssamtaler, aktiviteter og klassedannelse.